

Адмысловыя сустрэчы

НАСКРОЗЬ ПРАШЫТЫ КУЛЯМІ

Бываюць у жыцці сустрэчы, выпадковыя ці на справах, якія пакідаюць моцны адбітак у нашай душы. І як бы жыццё далей не ішло, тыя выпадкі час ад часу ўзнікаюць у памяці, і зноў удзімаюць пачуцці.

Вось амаль год працу на Урале. У машынабудаўнічай кампаніі. Прапануюваем тэхналагічныя рашэнні для заводаў і прадпрыемстваў Урала і Сібіры на аснове беларускага і еўрапейскага станкабудавання. Па справах быў у Екацярынбургу (раней Свядрдоўску) на Уральскім заводзе буровага абсталявання, які ствараўся на базе машынабудаўнічых магчымасцяў «Уралмаша» — таго славутага завода, які ў гады Вялікай Айчыннай вайны выпускаў танкі, самаходныя артылерыйскія устаноўкі, гарматы і браніраваныя карпусы.

Сустрэўся з галоўным тэхнолагам Уладзімірам Войтавым. Памяркоўны чалавек, яму каля шасцідзесяці, спецыяліст саветаў часу, як той казаў, а гэта значыць — высокай кваліфікацыі, грунтоўнай прафесійнай падрыхтоўкі. Ведае кожны станок, кожную дэталю, кожную праблему, якую трэба абавязкова вырашаць. Ён паказаў вытворчасць, новыя замежныя станкі, якія купляе завод, расказаў пра планы пераўзбраення. І ўжо ў прастай размове ён выдхнуў: «Вось і жыццё на заводзе, ад маленства да пенсіі». — А дзе нарадзіліся? — пытаю я.

Пётр Войтаў адначасова атрымаў 7 раненняў і застаўся ў жывых.

— Тут, у Свядрдоўску, у бараку. Мы пасля вайны сюды прыехалі. — Адкуль? — З Беларусі бацька выехаў. — З Беларусі? — здзіўляўся я. — З якіх мясцін?

Пётр і Мікалай Войтавы.

— Не памятаю. Я малы быў. Бацька там нарадзіўся, у вайну партызану. Юнаком застаўся на акупаванай тэрыторыі, вясмянаццаці гадоў не было. Разам з сястрой. Яна маладзейшая была. Але цяпер не ведаю дзе, у якіх мясцінах жылі. Бацька не паспеў расказаць. Хутка памёр: быў моцна паранены. У 1943-м, а мо і ў 1942-м. Яго аўтаматная чарга прашыла наўскассяк — ад нагі да пляча. Сем кулявых раненняў. А потым яшчэ і зямлёй ад выбуху прысыпала. Трое сутак праляжаў. Галаву ды рукі не засыпала толькі. А пахавальная брыгада ішла, хацелі ўжо закапаць, а ён пачаў стагнаць. На дзіва жывучы быў. Выцягнулі. Нягледзячы на раненні, партызану далей. Што ж, маладыя гадзі: ён з 1925-га быў. Пётр Міхайлавіч Войтаў, Калі з ім у лазню хадзілі, то заўсёды, як ён да мяне спінай павернецца, то я кожны раз глядзеў на ранні пералічваю.

У 1966-м годзе ён памёр. Да 1949-га быў на вайсковай службе. А потым перайшоў на завод працаваць. І ўвесь час па шпітальях, а як трохі папраціваць — на працу. Да гэтага часу яшчэ і станок захаваўся, на якім бацька працаваў. Нямецкі. Па рэпарацыі завод атрымаў. І да гэтага часу працуе станок. А бацька... Які ж ён работнік. Ды і не жыццё быў. І маці дзала адразу пасля яго смерці. Не следам за ім сышла, у 85-м, але ж інсульт перажыла. Не вытрымала цяжкага жыцця і перажыванню.

— А чаму з'ехалі з Беларусі? — А што там было рабіць? Разваліны ды папалішчы на радзіме. А бацька яшчэ да 1949-га ў арміі служыў. Загадалі сюды ехаць. А потым тут прапанавалі працу. Ведаю, што сястра бацькава Таня таксама пераехала з Беларусі. У Падмаскоўе.

Пры наступнай сустрэчы старэйшы сын Пятра Войтава перадаў мне з дзясятка фотаздымкаў. Старых. Пажаўцельных, дзе-нідзе надарваных. Глядзеў на іх. На старшага сяржанта Войтава. Ордэн «Чырвонай Зоркі» на грудзях, медалі. Пабеглі мурашкі па скуры, быццам серабро гэтых старых фотакортак з'яднала з нечым такім рэальным, моцным, духоўным. З тым, што ёсць, што не знікла, што заўсёды існуе.

...Колькі прайшло часу ад той сустрэчы, а перад вачыма — салдат Войтаў, дваццацігадовага клопец, прашыты кулямі наўскассяк, засыпаны беларускай зямлёй. Уладзімір ЛОБАЧ, беларус з Урала

Тонкасці прафесіі

ПРЫЗВАННЕ СЯРЖАНТА БУР'ЯКА

ВАЕННЫ КІНОЛАГ ПАВІНЕН ВЕДАЦЬ КОЖНАГА ВЫХАВАНЦА ЯК САМОГА СЯБЕ

Больш як дзесяць гадоў у 197-м асобным батальёне аховы і абслугоўвання 72-га гвардзейскага АВЦ функцыянаваў штатнае падраздзяленне, дзе сярод асабнага складу налічвалася каля трох дзясяткаў вартавых сабак. Лахматы гадванцы — паўнапраўныя члены гэтага невялікага вайскага калектыву. Яны не носяць армейскай формы, не маюць вайсковых званняў, але справу сваю ведаюць добра. Разам з важатымі-кінолагамі чатырохногія вартавыя спраўна нясуць службу па ахове складу са зброяй і боепрыпасамі, аб'ектаў вучэбна-матэрыяльнай базі і тэхнічнай тэрыторыі.

— У нашым падраздзяленні знаходзіцца 28 гадванцаў ва ўзросце ад двух да васьмі гадоў, — увёў мяне ў курс справы намеснік камандзіра ўзвода вартавых сабак маладшы сяржант Алег БУР'ЯК. — У асноўным гэта нямецкія, каўказскія і сярэднеазіяцкія аўчаркі. Усе яны, як і іх ваяваты, прайшлі прафесійную падрыхтоўку ў кіналагічным цэнтры Узброеных Сіл Беларусі.

Алега армейскі лёс звёў з калматым кантынгентам. Яшчэ да прызыву ён любіў жывёл, дома завёў лайку. Вядома, ні пра якую тады прафесійную дрэсру гаворкі не ішло: сабака быў проста добрым сябрам, членам сям'і. Прызваўшыся на тэрміновую службу ў 72-й гвардзейскі АВЦ, Алег сам папрасіўся ў кінолагі. Просьбу салдата задаволілі, накіравалі яго на вучобу ў кіналагічны цэнтр.

Сёння маладшы сяржант Бур'як ведае пра сваіх чатырохногіх падапечных практычна ўсё. Пра кожнага з іх ён можа расказаць шмат цікавага, падзяліцца досведам іх утрымання і дрэсіроўкі. Нездарма калегі яго жартам называюць намеснікам камандзіра

Жыццё ва ўзводзе вартавых сабак наладжана, як у звычайным вайсковым падраздзяленні. І ў ікластых гадванцаў яно не сабачае, а армейскае.

Намеснік камандзіра ўзвода вартавых сабак маладшы сяржант Алег БУР'ЯК са сваім улюблёнцам па мянушцы Граф.

асобнага калматага ўзвода. Чаму асобнага? Ды таму, што ёсць у гэтага падраздзялення свая «казарма» — вальеры для сабак, абсталяваныя па ўсім сучасным патрабаванню, асобная вучэбна-матэрыяльная база — дрэс-комплекс, свая кармакухня, дзе гадванцы стаць на «катловым забеспячэнні». Ды і задачы ва ўзводзе вартавых сабак наладжана, як у звычайным вайсковым падраздзяленні. І ў ікластых гадванцаў яно не сабачае, а армейскае. Акрамя службы на блокпастах, для іх прадугледжаны час і для навучання, і для абедаў, і для адпачынку. Кожны дзень на працягу дзвюх гадзін ваяваты праводзяць са сваімі падапечнымі вучэбныя заняткі на спецыяльна абсталяваным дрэсіровачным комплексе. Менавіта тут вартавых сабак вучаць працаваць на блокпастах,

Фронтавымі дарогамі ён дайшоў да Берліна. На подступах да фашысцкага лагара разгарнуўся жорсткі бой. На кожным кроку вораг пабудаваў дзоты. Артылерыстам прыйшлося шмат папрацаваць, каб яны замоўклі. За гэты бой Антон Чудзілоўскі атрымаў медаль «За адвагу». Берлін быў узяты, над Рэйхстагам узвіўся Сцяг Перамогі. У прадзеда з'явіўся і медаль «За перамогу над Германіяй».

Але вайна яшчэ не скончылася. Часць, у якой служыў мой прадзед, была накіравана на вызваленне Прагі. І тут ён працягнуў мужнасць і гераізм, за што быў узнагароджаны медалём «За вызваленне Прагі».

Прышоў доўгачаканы Дзень Перамогі. Колькі радасці! З болем у сэрцы ўспаміналі байцы загінулых таварышаў, тых, хто не даўшы да гэтай светлай гадзіны. А майму прадзеду Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за храбрасць, стойкасць і мужнасць, праўленую ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, уручылі ордэн Айчыннай вайны І ступені.

...На фотаздымку, дасланым з фронту майму прабабці, напісана: «На доўгую добрую паміць Тані ад Антона». І толькі мы можам зрабіць так, каб гэтая паміць жыла.

Павел МЯЛЮК, вучань 8 класа Правамастэйскай сярэдняй школы

Жыві і помні

«ЁН АПОШНЯЙ ГРАНАТАЙ ПАДАРВАЎ СЯБЕ...»

12 ліпеня 1941 года ў 19-гадовым узросце Аляксей Вялічка добраахвотнікам ідзе на фронт. А 25 чэрвеня 1942 года ў баі за сацыялістычную Радзіму, верны вайсковай клятве, ён праявіў мужнасць і гераізм (так сведчаць радкі пахаванкі) і быў забіты каля вёскі Андрэўка ў Харкаўскай вобласці. Там жа яго і пахавалі.

Як раскажвалі відавочцы, у той дзень ён здзейсніў падзвіг, які дагэтуль нічым не ўшанаваны. Калі скончыліся патроны, каб не трапіць жывым у палон, чырвонаармеец-сувязіст Аляксей Вялічка ў час жорсткага бою апошняй гранатай падарваў сябе і ворагаў. А вось як пра гэты баявы эпізод прыгадвае ў сваім лісце з фронту сястры яго баявы сябар Аляксандр Цурыкаў з радыёўзвода 121-га кавалерыйскага палка:

«Алеша загінуў у адным з баёў яшчэ ў чэрвені месяца. Наш полк трымаў абарону. Алеша даваў сувязь аднаму з эскадронаў. У гэты дзень перастала біцца сэрца гэтага маладога чалавека. З Алешам я жыў увесь час як з родным братам, пачынаючы з Касцюковіч і канчаючы пазейдай на фронт. Мы з ім былі ў адным узводзе: перагі з адной міскі. Шкада было, калі пасля жорсткага бою немец быў адкінуты за раку і на полі бою засталася цела Алешы...».

Бацька Аляксея, старшы палітрук Яўстах Вялічка, пасля службы ў Чырвонай Арміі і ўдзелу ў вызваленні Заходняй Беларусі і вайне з белафінамі працаваў да пачатку Вялікай Айчыннай вайны за гадчыкам арганізацыйнага аддзела Шклоўскага

райкама партыі, адкуль у першы ж дзень вайны пайшоў на фронт. На фронце быў ваенным цензарам штаба 20-й і 35-й армій Заходняга фронту. Вайну закончыў у званні маёра адміністрацыйнай службы. Перад прызывам на службу ў Чырвоную Армію (да працы ў Шклове) з'яўляўся начальнікам спецыяльнай часці Касцюковіцкага райвыканкама, кіраўніком спраў Касцюковіцкага райкама партыі, рэдактарам Касцюковіцкага раённай газеты «Сталінскі прызыў».

Было б добра да 70-годдзя Вялікай Перамогі хаця б юбілейным медалём пасмяротна ўзнагародзіць нашага земляка і калегу, камсамольца (а на фронце сакратара камсамольскай арганізацыі) Аляксея Вялічку — былога адказнага сакратара даваеннай Касцюковіцкага раённай газеты «Сталінскі прызыў», урадзжана горада Касцюковіч, выпускніка Касцюковіцкай сярэдняй школы. Мой калега і зямляк Аляксей Вялічка цалкам заслужыў і звання ганаровага грамадзяніна Касцюковіцкага раёна, а таксама занясення на Дошку памяці журналістаў, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, што ў будынку Беларускага саюза журналістаў. Лічу, што такое ўшанаванне памяці мужана воіна-беларуса стала б добрай справай і ваенна-патрыятычным выхаванні маладога пакалення. І яшчэ б адзін гераіскі ўчынак радавога салдата мінулае вайны не быў бы забыты.

Іван ЛАПО, краязнаўца, член Беларускага саюза журналістаў

Конкурс

ГІСТОРЫЯ ПЯЦІ ЎЗНАГАРОД

Кожны новы год аддаляе нас ад падзей Вялікай Айчыннай вайны. Адыходзяць у аячкі ветэраны, становіцца ўсё менш людзей, якія сталі яе ахвярамі. Пройдзе час, і не будзе камо жывой мовай расказаць нам аб перажытых цяжкасцях, трагічных старонках ваенных гадоў. Майго прадзеда Антона Чудзілоўскага, удзельніка Вялікай Айчыннай, ужо няма. Але дзякуючы яго дзеянню паміць аб ім перадаецца з пакалення ў пакаленне.

У сям'і майёй бабці беражліва захоўваюцца ўзнагароды прадзеда, шматлікія сведчанні яго такога няпростага жыцця. Ён памёр у 2000 годзе, а я ў гэтым годзе нарадзіўся; ён самы старэйшы член нашай сям'і, і а я самы маладшы; ён пабудваў дом, а я ў гэтым доме жыву.

Антон Чудзілоўскі нарадзіўся ў пачатку 1913 года ў вёсцы Мілявічы Мастоўскага раёна. З малых гадоў працаваў на паноў. У 1939 годзе, калі пачалася вайна з немцамі, ён быў мабілізаваны ў польскую армію. Пры абароне Варшавы быў кантужаны і завалены абломкамі. Яго адшукалі, пазней ён трапіў у палон. 12 тысяч палонных немцы загналі за калючы дрот недалёка ад Варшавы. Змучаны, гладныя, нападзены салдаты былой польскай арміі, у

якой служыла нямала беларусаў, чакалі свайго далейшага лёсу. Кожны дзень з лагера выносілі дзясяткі памерлых. Што рабіць? Парайшыцца са сваімі землякамі-беларусамі, яны вырашылі ўцячы з лагера. Разведваючы найбольш зручнае месца для ўцекаў, пад покрывам ночы 15-ці чалавекам удалося збегчы. Лясамі і балотамі прабіраліся на ўсход. Яны ведалі, што заходняя землі Беларусі ўжо далучаны да СССР. Гэта ім надавала сілы. Праз нейкі час яны былі ўжо дома.

У гады Вялікай Айчыннай вайны вёска Лупачы ўваходзіла ў партызанскі край. Сюды часта наведваліся фашысты. Шмат прыйшлося перажыць у час акупацыі. Калі Чырвоная Армія злучылася з партызанамі, мой прадзед пайшоў на фронт.

На фронце Антон Іванавіч быў артылерыстам. У адным з баёў артылерыйскай батарэя, у якой ён служыў, трапіла ў акружэнне. Савецкія салдаты адбілі адну атаку за другой. Гінулі людзі, выходзілі са строю гарматы. Загінуў смерцю героя наводчык. Камандзір загадаў майму прадзеду стаць наводчыкам і зарадкаваць чышкам. А тым часам на батарэю ўжо дзесяць фашысцкіх танкаў. Загадана было заняць кругавую абарону і прамоі наводкай весці па іх агонь. Падбілі некалькі машын, астатнія развярнулі назад. За гэты бой мой прадзед быў узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Пакуль не пахаваны апошні салдат...

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

— Кожны год мы складаем план пошуковых работ, — працягвае намеснік начальніка ўпраўлення па ўважлівасці памяці абаронцаў Айчыны і ахвяр вайны Узброеных Сіл. — Толькі план — не догма. На працягу года да нас можа трапіць інфармацыя аб іншых месцах пахаванняў, дзе ў бліжэйшы час патрэбна правесці раскопкі. У такіх выпадках мы ўносім дапаўненні. Мяркуючы самі: на пачатку года ў план было ўключана 89 аб'ектаў, сёння разам з дапаўненнямі іх стала 112 — на тэрыторыі 41 раёна ўсіх абласцей краіны. Амаль палова з іх ужо адпрацавана.

Калі заглянуць у гэты план, то сёлета прадугледжаны раскопкі на 7 аб'ектах, якія тычацца перыяду Першай сусветнай вайны. Дзесці работы ўжо скончаны, а неўдзя вядуцца. Нельга сказаць, што пошукі астанкаў салдат рускай арміі актывізаваліся напярэдадні 100-годдзя з пачатку Першай сусветнай вайны. Як раскажвалі ва ўпраўленні, пошукавымі работамі па гэтым перыядзе заняліся яшчэ 10 гадоў таму. Была сфарміравана каманда, якая адправілася для даследавання ў Расійскі дзяржаўны ваенна-гістарычны архіў. За тыдзень скрупулёзнай працы супрацоўнікі ўпраўлення адсканавалі больш за 3,5 тысячы дакументаў, устанавілі звыш 9 тысяч прозвішчаў тых, хто

загінуў на тэрыторыі Беларусі. Нават сёння, абарончыся на тую інфармацыю, праводзяцца раскопкі. У пошук часта дапамагае і мясцовае насельніцтва. Калі па Першай сусветнай вайне інфарматара знайшлі амаль немагчыма, то па Вялікай Айчыннай багата як сведак, так і ўдзельнік тых падзей. Як прызначаюць пошукавікі, самае галоўнае для іх — высветліць імя. Невыпадкова самымі цэннымі знаходкамі, акрамя медальёнаў, лічацца ордэны і медалі. Дарчы, гэта адзін з момантаў, калі амаль на 100% можна ўстанавіць асобу чалавека.

Невыпадкова самымі цэннымі знаходкамі, акрамя медальёнаў, лічацца ордэны і медалі. Дарчы, гэта адзін з момантаў, калі амаль на 100% можна ўстанавіць асобу чалавека.

На памяць Леаніда Мяцеліцы адзін цікавы выпадак. «У Баранавічах у гады вайны на вачах жанчыны забілі чырвонаармеяца, — расказвае суразмоўца. — Мясцовыя жыхары пахавалі яго на могілках. Гэтая жанчына жыла недалёк, таму ўсё жыццё даглядала магілу невядомага салдата. Перад смерцю завяшчала рабіць гэты і сваім дзецім. Дачка даглядала, колькі

магла, а потым звярнулася ў ваенкамат і раскажала пра невядомага пахаванне. На месца выехаў 52-гі батальён. Астанкі эксгумавалі, знайшлі пры салдаце медаль, па якім бёз праблём устанавілі яго прозвішча. Інфармацыю знайшлі ў падольскім архіве. Салдата перапахавалі ў брацкую магілу. На цырымоніі прысутнічала нават родная сястра, якая прыехала здалёк».

Вядома, далёка не ў кожным выпадку раскопкі маюць такі фінал. За амаль 20 гадоў, што існуе батальён, давялося ўстанавіць прыкладна

Такія знаходкі паднялі з зямлі вайскоўцы 52-га асобнага спецыялізаванага пошукавага батальёна Узброеных Сіл ледзь не ў цэнтры сталіцы.

2400 імёнаў. А ва ўзаемадзеянні з ваенкаматамі і мясцовай уладай — звыш 95 тысяч. Акрамя таго, у працягу года ўважлівасці памяці абаронцаў Айчыны і ахвяр вайны Узброеных Сіл вядзецца і ўлік ваініцкіх пахаванняў. Па іх звестках, сёння ў краіне налічваецца 7 тысяч 351 вайсковы пахаванне, сярэдні часоў Першай сусветнай вайны — 162. Магчыма, іх значна больш. У кнізе «Апошні прытулак салдата», якая гэтымі днямі ўбачыла свет у Выдавецкім доме «Звязда», змешчаны звесткі

па 248 пахаваннях і перапахаваннях. Аднак некаторыя з іх не знаходзяцца на дзяржаўным уліку. У любы дзень гэтыя пахаванні можа знесці бульдозер, і мы так ніколі і не даведаемся пра іх.

А можа, гэта зробіць нехта іншы. У беларускіх пошукавіках наладжаны сувязі з замежнымі калегамі. Канкрэтныя пагадненні аб супрацоўніцтве існуюць з Польшчай, Італіяй, Германіяй. Узгадваў хаця б удзел вайскоўцаў 52-га батальёна ў раскопках каля Беластока. Там, каля мястэчка Войшы Падляскага ваяводства, знайшлі пахаванне савецкіх салдат, паднялі астанкі 32 чалавек. Перапахавалі ў Хайнуццы. Вельмі цесныя кантакты наладжаны і з Расіяй. У нас, у адрозненне ад краіны-суседкі, па пошукі няўлічаных пахаванняў можа працаваць толькі 52-гі спецыялізаваны пошукавы батальён. У Расіі маюць права гэтым займацца і грамадскія арганізацыі. Вось і працуюць штогод на нашай тэрыторыі іх пошукавыя групы. Праўда, абавязкова пры ўдзеле нашых спецыялістаў.

— Служба ў іх цяжкая, — лічыць Леанід Мяцеліца. — Сем месяцаў бесперапынна вайскоўцы знаходзяцца ў полі. Таму фізічная падрыхтоўка павінна быць на высокім узроўні: пагадзіцца, амаль увесь дзень працаваць на сонцапёку могуць не ўсе.

Ды і маральна не кожнаму пад сілу мець справу з астанкамі людзей. Нельга прывыкнуць да смерці. Зімой раскопкі не праводзяцца. У гэты час салдаты праходзяць вучэбную падрыхтоўку, дзеляцца вопытам з новым папаўненнем. Прыёмна, што некаторыя юнакі мотанакіравана ідуць службы да нас: у першую чаргу, гэта маладыя людзі з вышэйшай адукацыяй, якія скончылі гістарычныя факультэты.

...За амаль два дзесяцігоддзі свайго існавання вайскоўцамі 52-га асобнага спецыялізаванага пошукавага батальёна Узброеных Сіл перапахавана больш за 22 тысячы чалавек. Па розных крыніцах, за гады толькі Другой сусветнай вайны загінула

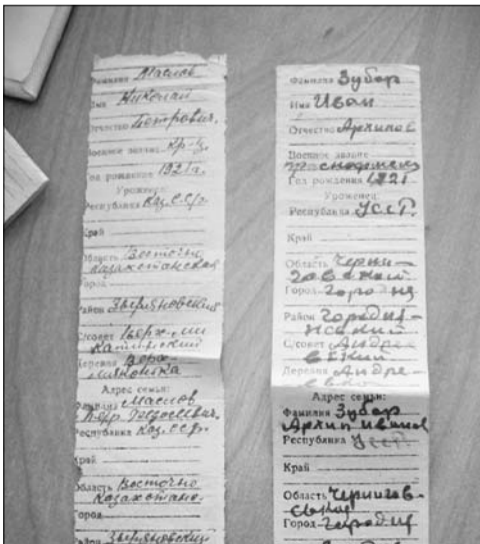
ЗНАЙШОЎ СПАЧЫН

На вайсковыя могілках у вёсцы Рог Акцябрскага раёна Гомельскай вобласці пахавалі астанкі чырвонаармеяца. На жаль, не атрымаўся ўстанавіць прозвішча героя. Вядома толькі тое, што ён вызваўся беларускую зямлю ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Астанкі невядомага абаронцы Радзімы, які загінуў у гады Вялікай Айчыннай вайны, былі знойдзены сёлета падчас будаўніцтва жылга дома ў аграгарадку Валасовічы. Ля брацкай магілы ў вёсцы Рог у канцы мая абдзіўся мітынг-рэжвіем, падчас якога невядомага воіна пахавалі. На мітынгу прысутнічалі мясцовыя жыхары, школьнікі. Прысутныя ўшанавалі памяць невядомага салдата хвілінай маўчання. Прагучалі і зброевыя залпы. Як даніна павагі да ўсіх палеглых у гады Вялікай Айчыннай вайны былі ўскладзеныя кветкі да брацкай магілы.

На тэрыторыі Акцябрскага раёна ўстаноўлена 15 мемарыяльных пліт, на якіх напісаны прозвішчы 3702 загінулых і 2044 салдаты пазначаны як невядомыя. Вызваленне спазнілася да многіх нашых воінаў, яны загінулі ў баі. Сёння мы аявяем іх подзвігі.

Васіль СЯМІТКА, ваенны камісар Акцябрскага раёна, вайсковы камісарыята Гомельскай вобласці.

Пашуцце, калі падчас раскопак знойдуць медальёны салдат. Яшчэ больш, калі там будзе ўкладшыся.

2,5-3 мільёны беларусаў і калі чалавек іншых нацыянальнасцяў наўвек апынулася ў нашай зямлі... Таму праца ў беларускіх пошукавіках наўрад ці калі скончыцца. Напэўна, як і вайна, у якой не пахаваны апошні салдат.

Вераніка КАНЮТА. Фота аўтара.